

[اطلاعات شخصی افراد حذف شده است]

[برای وضوح بیشتر فقط مطالب و اخبار مربوط به افراد و جامعه بهائی تایپ شده است]

[برگرفته از سایت:] راسخون

[تاریخ:] ۲۵ شهریور ۱۳۹۵

۷- عنصر بهائی فعال در عرصه فرهنگی

نویسنده: مریم صادقی

۱- لیلی آهی

یکی از بهائیبانی که در عرصه آموزش و فرهنگ، نقش مؤثری را ایفا کرد لیلی آهی (ایمن) فرزند مجید آهی بود. وی متولد ۱۳۰۸ ش، همسر بهائی معروف ایرج ایمن، مشاور فنی اداره کل مطالعات و برنامه‌های وزارت جنگ، پایه گذار بخش انتشار کتاب‌های کودکان به زبان فارسی به دعوت بنگاه ترجمه و نشر کتاب و عضو گروه بررسی کتاب‌های درسی ابتدایی به دعوت مؤسسه آمریکایی فرانکلین بود.

لیلی آهی پس از سفری به آمریکا و گذراندن دوره ویژه، دبیر فنی و مشاور فنی وزارت آموزش و پرورش، بنیانگذار، عضو و دبیر هیئت مدیره شورای کتاب کودک از ابتدای تأسیس در سال ۱۳۴۱ ش تا ۱۳۵۹ ش بود. کار عمده این شورا بررسی ادبیات کودکان بود و انتخاب کتاب سال کودک، از وظایف آن به شمار می‌رفت. در این مدت به دعوت اداره‌ی امور کودکان‌ها، برای مربیان کودکان، ادبیات کودکان تدریس می‌کرد. همچنین با همکاری روانشناس انگلیسی، مؤسسه‌ای به نام اداره‌ی خدمات هدایت حرفه و راهنمایی تربیتی و تحصیلی و در کنار آن کلاس‌هایی برای آموزش معلمان راهنما دایر کرد ۱

۲- مهری آهی

علاوه بر لیلی آهی، خواهر وی مهری آهی نیز در عرصه فرهنگی بسیار فعال بود و به عنوان نماینده ایران در بسیاری از مجامع بین المللی شرکت داشت. وی استاد دانشکده ادبیات دانشگاه تهران در سال ۱۳۴۴ ش، جزو مؤسسين و نایب رئیس جمعیت راه نو در سال ۱۳۳۴، از اعضای مؤسس و دبیر اول کمیسیون بین المللی شورای عالی جمعیت‌های زنان ایران، نماینده اعزامی ایران در کنفرانس حقوق زن که از طرف سازمان ملل در سلا ۱۳۳۶ ش تشکیل شده بود، عضو هیئت نمایندگی ایران در کمیسیون مقام زن سازمان ملل در سال ۱۳۴۱ ش و رئیس این کمیسیون در سال ۱۳۴۳ ش بود. وی مؤسس انجمن کتاب و رئیس کتابخانه آن در سال ۱۳۳۶ ش، عضو هیئت مشاوران راهنمای کتاب و گروه بررسی کتاب‌های برگزیده سال بود ۲

۳- علی‌اکبر فروتن

دیگر بهائی فعال در حوزه فرهنگ علی‌اکبر فروتن بود. وی فرزند محمدعلی در سال ۱۲۸۱ ش در سبزوار به دنیا آمد. طبق گزارش بیوگرافیک ساواک:

«مشارالیه فعالیت مضره در سازمان ندارد لیکن طبق گزارشات موجود در سال ۱۳۳۶ ش، دبیر کل محفل مرکزی بهائیان بوده و قصد داشته که قبل از اجلاسیه اخیر سازمان ملل متحد شکوائیه‌ای از طرف محفل بهائیان ایران خطاب به ریاست سازمان ملل مبنی بر در مضیقه بودن اقلیت بهائی در ایران و عدم رعایت آزادی عقیده و مذهب در این کشور ارسال... دارد. لکن محفل بهائیان ایران در حال حاضر چنین کاری را به مصلحت ندانسته و از ارسال خودداری شده است»

فروتن نویسنده کتب تربیتی بوده و جزوات تربیتی جهت کودکان، نوجوانان و جوانان و مبتدیان تهیه کرده و در اختیار محفل گذاشته است ۳

بهائیان که در تمام حوزه‌های فرهنگی نفوذ کرده بودند، با کمک مسئولان دانشگاه‌ها سعی در تبلیغ و جذب جوانان مسلمان به بهائیت داشتند. از بهائینی که نفوذ فراوانی در دانشگاه‌ها داشتند می‌توان به دکتر ذبیح‌الله قربان، هوشنگ سیحون، مهندس قاسم اشراقی، دکتر هوشنگ نهاوندی، پرویز تسلیمی و... اشاره کرد که در زیر به معرفی بعضی از این عناصر بهائی می‌پردازیم.

۴- ذبیح‌الله قربان

از بهائینی که در حوزه دانشگاه نفوذ گسترده‌ای داشت. دکتر ذبیح‌الله قربان، بهائی یهودی تبار و تحصیلکرده دانشگاه آمریکایی بیروت بود. در بخش کشف حجاب دکتر قربان را به عنوان یکی از مروجین کشف حجاب معرفی کردیم.

دکتر قربان قدرتمندترین فرد استان فارس و رئیس دانشگاه شیراز بود که حتی استناداران فارس که از میان نزدیکان دربار انتخاب می‌شدند، توان مقابله با او را نداشتند. وی غیر از ریاست دانشگاه شیراز پنجاه شغل و پست کلیدی این استان را نیز در اختیار داشت ۴

از فعال‌ترین اعضای مؤسس لژهای ماسون در شیراز بود. او همچنین عضو لژهای پاسارگاد و پرسپولیس و حافظ، رئیس باشگاه لاینز استان فارس، عضو مؤسس کلوپ روتاری شیراز و رئیس این کلوپ در سال‌های ۱۳۵۳ - ۱۳۵۲ش و بالاخره به گفته ارتشبد حسین فردوست، عامل سازمان اینتلیجنس سرویس بریتانیا در ایران بود ۵

دکتر قربان به عنوان یک بهائی عضو فعال شبکه فراماسونری و روتاری نظرات عناصر بیگانه و محافل استعماری مخصوصاً صهیونیست‌ها را در حوزه‌ی تعلیم و تربیت جوانان ایران اجرا می‌کرد و شدت وابستگی او به حدی بود که نام وی در لیست اعضای تمام انجمن‌ها و محافل وابسته همچون باشگاه لاینز و جمعیت تسلیح اخلاقی و بنیاد کارنگی و انجمن دوستداران آمریکا و نظایر آن دیده می‌شود ۶

دکتر ذبیح‌الله قربان در تمام دوران ریاست خود در دانشگاه شیراز جز در راستای اهداف استعماری اندیشه نکرد و بجز تلاش برای جلب رضایت محافل صهیونیستی و بهائی کار دیگری انجام ندارد. یکی از اقدامات او که به همدستی مستر شارپ انگلیسی (جاسوس معروف که ظاهراً کشیش کلیسای شمعون غیور شیراز بود) انجام شد، انتخاب آرم دانشگاه شیراز بود. این آرم تقلید کامل از نقش پسر عیسویان در جنگ‌های صلیبی بود. ۷

۵- عباس امانت

علاوه بر یارشاطر، بهائی دیگری که از همکاران ارشد یارشاطر و از چهره‌های فعال فرهنگی وابسته به بهائیت در تدوین دایره المعارف ایرانیکا به شمار می‌رود، عباس امانت است. وی در سال ۱۳۲۶ش، در ایران متولد شد و در سال ۱۹۷۱م، مطابق با ۱۳۴۸ش، لیسانس خود را از دانشگاه تهران گرفت و سپس با ادامه تحصیل در دانشگاه آکسفورد، موفق به اخذ دکترا در سال ۱۹۸۱م، گردید. گفتنی است وی در یکی از مقالات خود در ایرانیکا تحت عنوان زمینه‌های فکری انقلاب مشروطیت به روشنی از نقش بابیه و بهائیت در این برهه از زمان تجلیل کرده است. امانت همچنین در سال ۱۹۸۹م، کتابی را تحت عنوان رستاخیز و تجدید حیات ساختار جنبش بابیه در ایران ۱۸۵۰- ۱۸۴۴ منتشر ساخته است. از جمله موضوعات دیگری که وی مشغول نگارش و تدوین آن می‌باشد، زندگینامه طاهره قره‌العین از شخصیت‌های بابیه است. در این گونه آثار وی به صراحت به تطهیر بابیه و بهائیت پرداخته است. امانت در حال حاضر ریاست شورای مطالعات خاورمیانه را در دانشگاه بیل برعهده دارد ۸

۶- پرویز تسلیمی

از بهائیان سرشناس دیگر در این عرصه، دکتر پرویز تسلیمی داماد عزت‌الله علایی (از سران بهائیت) است. وی مهندس شیمی از دانشگاه تهران می‌باشد که در نیمه دوم سلطنت محمدرضا پهلوی، ریاست دانشگاه جندی شاپور را برعهده داشت ۹.

۷- قاسم اشراقی

دیگر بهائی که در این عرصه می‌توان نام برد، مهندس قاسم اشراقی استاد دانشکده معماری می‌باشد. وی تحصیله‌های آلمان و فرانسه، قائم مقام مدیر عامل سازمان برنامه در زمان ریاست ابوالحسن ابتهاج بر آن سازمان، وزیر پست و تلگراف در کابینه رزم آرا، حسین علاء و منوچهر اقبال بود.

ساواک در سال ۱۳۳۶ش، وی را این چنین معرفی می‌کند:

«مشهور به بهائیت است. خانم او ایتالیایی است، تمایل به انگلیس دارد. ترقی او از زمان رزم آرا شروع شد. از زمان ریاست ستاد اول رزم آرا با او مربوط شود حتی مدتی مانند یک مأمور اطلاعاتی برای او کار می‌کرد. پس از رزم آرا تقریباً خانه نشین شد. ابتهاج او را قائم مقام مدیر عامل سازمان برنامه کرد و در کابینه‌ی علاء وزیر شد. چون شهرت به بهائیت دارد، روی این زمینه با روحانیون زیاد رفت و آمد می‌کند و در تمام مجالس عمومی شرکت می‌کند.» ۱۰

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- فرهنگ ناموران معاصر ایران، زیر نظر شورای عالی فرهنگ ناموران معاصر ایران، صص ۳۶۳-۳۶۲.
- ۲- فرهنگ ناموران معاصر ایران، زیر نظر شورای عالی فرهنگ ناموران معاصر ایران، ص ۳۷۰.
- ۳- امیرعباس هویدا به روایت اسناد ساواک، ج ۱، صص ۲۹۸-۲۹۷.
- ۴- دفتر پژوهش‌های مؤسسه کیهان، معماران تباهی، ج ۳، ص ۷۶.
- ۵- حسین فردوست، ظهور و سقوط سلطنت پهلوی، ج ۲، ص ۴۲۳.
- ۶- دفتر پژوهش‌های مؤسسه کیهان، معماران تباهی، ج ۳ ص ۷۸.
- ۷- همایون گشت گر، ماه غسل رژیم پهلوی و بهائیان، فصلنامه تاریخ معاصر، س ۱۳، ش ۴۹، بهار ۸۸، ص ۴۷۱.
- ۸- سلیمی نمین، دفتر مطالعات و تدوین تاریخ ایران، (بولتن نقد و بررسی کتاب قبله عالم)، ص ۱.
- ۹- مرکز اسناد مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر، شماره ۱- ۲۰۰۱، ۵۷۲۳ت.
- ۱۰- امیرعباس هویدا به روایت اسناد ساواک، ج ۱، ص ۱۶۰.

منبع مقاله:

صادقی، مریم، (۱۳۹۲) واکاوی در لُجنه: نقش بهائیان در پیدایش و استمرار رژیم پهلوی، تهران: شرکت انتشارات کیهان، چاپ اول

[متن بالا رونویسی از اصل سند است. اگر به نکته‌ای برخورد کردید که دقیق رونویسی نشده است لطفاً به نشانی ایمیل در صفحه تماس با ما بفرستید]